

Suomen luonnonsuojeluliiton
Pirkanmaan piiri ry.
Pyhäjärvenkatu 5 B, 2 krs.
33200 TAMPERE
pirkanmaa@sll.fi

HUOMAUTUS
17.5.2024

Tampereen kaupunki
Rakennusvalvonta
rakennusvalvonta@tampere.fi

ASIA: Huomautus koskien Tampereen kaupungin hakemia maisematyöluhia kirjanpainajatoukkien iskemien kuusien poistolle

Tampereen kaupunki on viime vuosina edistynyt siinä, että kuolleita puita ei ole enää aiempaan tapaan poistettu metsästä, ja jos niitä on kaadettu ulkoilureittien varsilta, rungot on jätetty maahan lahoamaan. Tästä haluamme antaa kaupungille kiitosta. Tätäkin taustaa vasten nyt vireillä oleva suunnitelma kirjanpainajahakkuista on selvä taka-askel luonnon monimuotoisuuden huomioon ottamisessa. Kaupunki on onneksi tietoinen, että kuolleet puut toimivat kirjanpainajan luontaisten vihollisten elinpaikkoina ja tästä syystä poistaminen todennäköisimmin vain lisäisi kirjanpainajakannan kasvua. Työsuunnitelman mukaan vain reittien varsilla vaaraa aiheuttavat puut poistetaan. Kuitenkin myös kirjanpainaja, sen vaurioittamat puut ja sen aiheuttamat puiden kuolemat kuuluvat olennaisena osana kuusivaltaiseen metsään.

Esitämme suunnitelman muuttamista, koska

- 1) nyt suunniteltu kirjanpainajan torjuntamenetelmä vaatii hakkuiden tekemistä lintujen pesimäaikaan ja aiheuttaa myös maastovaurioita.
- 2) kirjanpainaja kuuluu luontoon. Lajin akuuttia torjuntaa tärkeämpää on varmistaa, että ilmastonmuutoksen edetessä metsäekosysteemi pystyy toteuttamaan omia dynaamisia sopeutumismekanismejaan.

Perustelut:

1) Koska hakkuut tehtäisiin lintujen pesimäaikaan, häiriötä pesinnälle ja pesien tuhoutumista ei voida välttää. Kesäkuussa moni lintu joko hautoo tai pesissä/maastossa on pieniä poikasia. Vaikka pesät ja linnunpoikaset yritettäisiin kartoittaa etukäteen, niiden havaitseminen maan pinnalta on käytännössä mahdotonta, koska kuusten latvat ulottuvat jopa 30 metrin korkeuteen. Edes alempana pesivien lajien pesiä on vaikea löytää. On selvää, että pikakoulutetut metsätyöntekijät eivät olisi päteviä tekemään lintuhavainnointia, vaan siihen tulisi osoittaa henkilö/henkilöt, joilla on asiantuntemusta. Kyse ei ole myöskään pelkästään kaadettavissa puissa olevista pesistä, vaan hakkuut ja puunkorjuu aiheuttavat häiriötä laajemmalla alueella.

Hakkuut tehtäisiin ilmeisesti metsäkoneilla, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että varsinaisten kirjanpainajapuiden lisäksi jouduttaisiin kaatamaan paljon muitakin puita muun muassa koneiden ajourien kohdalta.

2) Nykykäsityksen mukaan kirjanpainajan elämän edellytykset paranevat ilmastonmuutoksen etenemisen myötä entisestään. Kirjanpainajalla on kuitenkin luontaisia vihollisia, kuten pohjantikka ja lahoppuilla elävät muurahaiskuoriaiset. Niiden elinolosuhteiden turvaaminen osaltaan vähentää kirjanpainajien menestymismahdollisuuksia.

Kauppi-Niihamassa olennaista on ymmärtää, että alueen vanhat kuusivaltaiset metsät muuttuvat joka tapauksessa lähivuosikymmeninä huomattavasti. Niistä kehittyy lehtipuuvaltaisempia, kun huomattavia määriä vanhoja kuusia väistämättä kuolee ja muuttuu lahoppuiksi. Näin tapahtuu, vaikka kirjanpainajaa ei alueella olisikaan. Kyse on metsän luontaisesta dynamiikasta, minkä toteutuminen ei suinkaan vähennä alueen luonnonarvoja – päinvastoin.

Kirjanpainajan torjunnasta on monenlaisia ja keskenään ristiriitaisiakin tutkimustuloksia. Tampereen kaupungin valitsema menetelmä, jossa metsästä poistettaisiin ne kuuset, joihin kirjanpainaja on hiljattain iskeytynyt, on kuitenkin vain kokeilu. Toimivuudesta ei ole pitkäaikaisempia tutkimuksia, vaan Tampereen kokeilu perustuu Helsingin Keskuspuistossa tehtyjen toimenpiteiden tuloksiin. Kaikki kohteet ovat kuitenkin erilaisia, eikä yhdessä saatuja kokemuksia voida yleistää muualle. Lisäksi kirjanpainajan ”tuntomerkinä” käytetty puru kuusen rungolla tai tyvellä voi olla myös ainakin aitomonikirjaajan aikaansaannosta. Kuinka varmistetaan, ettei kaadettavaksi merkitä vääriä puita?

Suunnitelman mukaan tarkoitus on lisäksi merkitä poistettavaksi myös muiden hyönteisten, kuten kuusijäärän ja kuusentähkirjaajan, lisääntymispuita. Metsäluonnossa puut joutuvat selviytymään useiden niiden kuntoa heikentävien tekijöiden, kuten kirjanpainajan ja muiden hyönteisten sekä sääolojen, kanssa. Se kuuluu metsäekosysteemin toimintaan. Kuten työsuunnitelmassa todetaan, koska kirjanpainajakanta on ollut nousussa pitkään, on oletettavissa, että myös sen luontaisten vihollisten kannat ovat nousussa.

Haluamme kritisoida kaupungin tekemää linjausta, jonka mukaan Niihaman majan ympäristöön suunnitelluille kirjanpainajan torjuntahakkuille ei tarvita maisematyölupaa, toisin kuin samoille toimenpiteille muualla Kauppi-Niihamassa. Kyseessä on kuitenkin yksi koko virkistysmetsäkokonaisuuden suosituimmista kohteista, jossa on myös merkittäviä luonnonarvoja.

Esitämme, että kaupunki suorittaa kirjanpainajan torjuntakokeilun tässä vaiheessa vain esimerkiksi Atalassa. Sielläkin haavoittuvimmat paikat tulee jättää käsittelyjen ulkopuolelle tai pyrkiä metsurin suorittamaan nilan kuivattamiseen puiden pois viemisen sijaan. Kauppi-Niihaman luonnonsuojelullisesti, maisemallisesti ja virkistyskäytön kannalta erittäin arvokkaat metsät on syytä jättää kokeilun ulkopuolelle.

Kauppi-Niihamassa toteutettiin noin viisi vuotta sitten laaja vertaissuunnitteluprosessi, jossa kannatettiin muun muassa metsien hallittua luonnontilaa (hallittua hoitamattomuutta) ja esitettiin alueelle lisää suojelua. Suojelu ei valitettavasti ole kuitenkaan edennyt, ja Soukonvuoren noin 45 hehtaarin alue on edelleen laajan ja luonnonsuojelullisesti arvokkaan virkistysmetsäkokonaisuuden ainoa virallisesti suojeltu osa.

Esitämme, että Tampereen kaupunki alkaa valmistella Kauppi-Niihaman luonnoltaan arvokkaimpien osa-alueiden perustamista luonnonsuojelualueiksi. Virkistyskäyttö alueilla voisi jatkua käytännössä entiseen malliin (määriteltävissä rauhoitusmääräyksillä). Suojelualueilla metsäluonnon omat prosessit kirjanpainajineen ja niitä syövine eliöineen voisivat toimia omaan tahtiinsa. Kaupungin ei tarvitsisi miettiä torjuntaa, koska metsäekosysteemi saisi aikaa sopeutua ilmastonmuutokseen omien lainalaisuuksiensa mukaan. Mitä pidemmäksi metsän hakkaamaton

historia karttuu, sitä vahvempia ovat ekosysteemin sisäiset kytkennät ja niistä syntyvä laajempi palautumiskyky.

Esitämme myös, että kaupunki pystyttää eri puolille Kauppi-Niihamaa opastauluja, jossa kerrotaan esimerkiksi metsän luontaisesta häiriödynamiikasta sekä lahopuun ja kaarnakuoriaisten, kuten kirjanpainajan, merkityksestä metsäluonnolle. Näin ihmiset oppisivat ymmärtämään metsäekosysteemiä, ilmastonmuutoksen vaikutuksia ja sitä, että hieno metsäalue ei ole tuhoutumassa, vaan luonto toimii omalla tavallaan.

Tampereella 17.5.2024

Antti Virnes
Puheenjohtaja
Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry.

Sari Hämäläinen
Järjestösihteeri
Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry.

Jakelu:

Tampereen kaupunki
- kirjaamo
- rakennusvalvonta
- rakennusvalvonta, maisema-asiantuntija Jari Usvajärvi
- kiinteistötoimi, metsätalospäällikkö Anne Tuominen
- ympäristönsuojelu, ympäristöpäällikkö Kati Skippari